

15.5.2026

סילבוס - תוכנית הוראה לקורס
שם הקורס: מלחמה ושלום (בספרות)
שם המרצה: ד"ר לילך נתנאל
שם המחלקה: ספרות עם ישראל
מספר הקורס: חדש

Course Name in English: War and Peace (In Literature)

סוג הקורס (הרצאה, סמינריון): הרצאה

היקף נ"ז: 4

שנת לימודים: תשפ"ז

סמסטר: שנת א'+ב'

יום ושעה: רביעי 12:00

שעת קבלה: בתיאום מראש

מייל מרצה: Lilach.Nethanel@biu.ac.il

קישור לאתר למדה:



תיאור הקורס ומטרות למידה:

תקציר הקורס:

קורס בהיסטוריה ובפואטיקה של הספרות המודרנית. מיקודו בספרות ובהגות ספרותית סביב מלחמת העולם הראשונה, בספרות האירופית ובייחוד בספרות העברית. הרקע ההיסטורי שעליו הוא מסתמך כולל פרקים מתוך ההיסטוריה של הרעיונות במערב במאה העשרים, ופרקים מתוך הפואטיקה המודרניסטית. במרכזו שאלת הייצוג של הספרות: מה היחס בין הספרות למציאות ההיסטורית? וכיצד ניתן לנסח את הקשר בין אמת ובדין? ובעיקר: האם הספרות עשויה (עדיין) לכוון את חיינו, בתוך מוראות המלחמה ובתקווה לשלום.

סמסטר א': מלחמה

מבואות | המלחמה בספרות? שאלת הייצוג: ספרות, היסטוריה, בדיון, אמת
מיקוד היסטורי | מבט על מבחר מספרות מלחמת העולם הראשונה:
אריך רמרק, **במערב אין כל חדש**, רוברט מוסיל, **האיש ללא תכונות**
ליאונד אנדרייב, **הצחוק האדום**

קריאה | סופרים כותבים על מלחמת העולם הראשונה:
תומאס מאן, וירג'יניה וולף, רומן רולאן, דוד פרישמן, הרב קוק

סמסטר ב': שלום

מבואות | האם לבדיון יש גבולות? על המושג "דמיון פוליטי"
מיקוד היסטורי | ספרות עברית בשנות מלחמת העולם הראשונה
קריאה | פרקים מתוך ספרות המלחמה העברית:
אביגדור המאירי, השיגעון הגדול
לאה גולדברג, והוא האור
ש"י עגנון, אורח נטה ללון
אהרון ראובני, עד ירושלים
יהודה בורלא, בלי כוכב
ל.א. אריאלי, ישימון

מטרות/תוצרי הלמידה:

ידע

1. היסטוריה של הרעיונות במאה העשרים
2. היסטוריה של מלחמת העולם הראשונה
3. היכרות עם פרקים מכוננים בספרות האירופית ובספרות העברית

מיומנויות

1. תרגול פרשנות טקסטים
2. פיתוח מחשבה ביקורתית ואמפתית



תכנון מהלך השיעורים (כולל למידה פעילה):

מס' השיעור	נושא השיעור	למידה פעילה	קריאה/ צפיה נדרשת	הערכה תהליכית/מעצבת
סמסטר א': מלחמה (בספרות)				
1	פתיחה: אמת ובדין בספרות הישראלית		נתן אלתרמן, "מגש הכסף" (1947)	
2-3	מבואות מלחמה בספרות? ספרות, היסטוריה, בדין, אמת			
4-8	ספרות מלחמת העולם הראשונה		קטעים מתוך: רוברט מוסיל, האיש ללא תכונות אריך רימרק, במערב אין כל חדש ליאוניד אנדרייב, הצחוק האדום	
9-13	סופרים כותבים על המלחמה מסות ופרקי יומן		וירגיניה וולף, פרקי יומן תומאס מאן, המלחמה והעתיד רומן רולאן, מעל ההתכתשות דוד פרישמן, חרבות עולם הרב קוק, אורות מאופל	
14-15	סיכום סמסטר	מצגת סיכום		
סמסטר ב': שלום (בספרות)				
1	פתיחה: תקווה		Ernst Bloch, <i>The Principle of Hope</i>	

2-3	מושג דמיון פוליטי	נורמה מוסי, "דמיון פוליטי" קיארה בוטי'צי, "דמיוני" שירה סתו, "הציפייה שנכזבה"	
4-5	קריאה מבוא לקריאה בספרות עברית במלחמת העולם הראשונה	סקירה היסטורית-ספרותית של ספרות המלחמה העברית	
6-8	ספרות המלחמה העברית אירופה	אביגדור המאירי, השיגעון הגדול לאה גולדברג, והוא האור ש"י עגנון, אורח נטה ללון	
8-10	ספרות המלחמה העברית היישוב היהודי בא"י	אהרון ראובני, עד ירושלים ל.א. אריאלי, ישימון	
10-12	ספרות המלחמה העברית ספרות אזורית	יהודה בורלא, בלי כוכב	
13-15	סיכום והכנה לבחינה		

(בקורס שנתי, יש להוסיף את המפגשים הנוספים)
*ייתכנו שינויים בסילבוס בהתאם לקצב ההתקדמות ואפקטיביות הלמידה



ציון סופי:

תיאור התוצר	משקל בציון הסופי
נוכחות והשתתפות בדיונים בשיעורים	10% מהציון הסופי
בחינה מסכמת	90% מהציון הסופי



דרישות הקורס:

נוכחות חובה, ערנית ופעילה בשיעורים.
קריאת חומרי הביבליוגרפיה על-פי קצב ההתקדמות בהרצאות (אין צורך לקרוא ספרים שלמים, או רומנים שלמים)

אין דרישות קדם	

ביבליוגרפיה: תכנים לקריאה, צפיה והאזנה (רצוי עדכני)

- אנדרייב לאוניד, **הצחוק האדום. עול המלחמה**, ירושלים: פרדס, 2023.
- אריאלי ל. א., **ישימון**, תל אביב: דביר, 1990.
- בורלא יהודה, **בלי כוכב**, תל אביב: עם עובד, 1988.
- גולדברג לאה, **והוא האור**, תל אביב: פועלים, 1946.
- וולף וירג'יניה, **חירות של רגע: פרקי יומן**, ירושלים: כתר, 2005.
- עגנון שמואל יוסף, **אורח נטה ללון**, ירושלים: שוקן, 1998.
- מאן תומאס, **המלחמה והעתיד**, בנימינה: נהר ספרים, 2024.
- מוסיל רוברט, **האיש בלא תכונות**, ירושלים: שוקן, 1989.
- ראובני אהרון, **עד-ירושלים**, ירושלים: כתר והקיבוץ המאוחד, 1987.
- רולן רומן, **מעל ההתכתשות**, בנימינה: נהר ספרים, 2026.
- רמרק מריה אריך, **במערב אין כל חדש**, תל אביב: זמורה ביתן, 1982.